

Politidirektoratet

via etatskorrespondanse

Deres referanse:

24/223718-3

Vår referanse:

24/241848-2

Sted, dato:

Bryn, 21.11.2024

Høringsuttalelse - NOU 2024:14 Med lov skal data deles

Det vises til brev fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet av 19. september 2024 om høring av *NOU 2024:14 – Med lov skal data deles*, og brev fra Politidirektoratet av 18. oktober hvor frist for eventuelle merknader er satt til 22. november.

Overordnede bemerkninger

Utvalgets mandat og drøftinger

Utvalget har levert en grundig rapport. Mandatet legger noen sentrale prinsipper til grunn, som at offentlige data bør være så åpne som mulig og så lukkede som nødvendig – og at offentlig informasjon bør være tilgjengelig for å brukes i nye sammenhenger, skape nye tjenester og gi økt verdiskaping. Innføring av EU-regelverk på området gjør at sentrale veivalg allerede er gjort og har vært førende for en del av utvalgets anbefalinger.

Åpne data og skjermingsverdig informasjon

Utvalgets mandat omfatter å vurdere tilfeller hvor "økt digitalisering og deling av offentlige data kan utgjøre sikkerhetsutfordringer for enkeltpersoner og for nasjonen", jf. utredningens kapittel 10.

Utvalget peker presist på at avveiningen "ikke lenger bare [er] knyttet til klart avgrensede data som er utvetydig taushetsbelagt etter nasjonal rett, men i større grad til den endrede geopolitiske situasjonen kombinert med tilgjengeligheten av store mengder data og avanserte analyseverktøy". Som utvalget gjengir fra Advokatfirmaet Kluges utredning er utfallsrommet her uoversiktlig. Det vil avhenge av teknologiske muligheter, tilgjengelige datasett og trusselaktørers intensjon.

Kripos' mener at utvalgets foreslåtte hovedprinsipp om fri viderebruk til ethvert lovlig formål er riktig. Vi mener imidlertid at utvalget for raskt har snevret inn drøftelsene av mothensyn til å gjelde skjermingsverdig informasjon av hensyn til rikets sikkerhet. Dette er naturlig nok et helt sentralt område, men spørsmålet om sammenstilling av opplysninger kan like gjerne gjelde organiserte kriminelle virksomheter som benytter innsikten til blant annet dataangrep eller andre straffbare handlinger.

Utvalget peker helt riktig på den utfordring som ligger i at disse vurderinger etter dagens lovgivning skal gjøres av virksomheten som tilvirker det aktuelle datasettet, på bakgrunn av en verdivurdering av datasettet som sådan. Kripos mener det er lite realistisk at den enkelte virksomhet skal ha oversikt over hvilke eventuelle skadevirkninger som kan oppstå ved at deres datasett publiseres, i samvirke med datasett som er - eller vil bli - publisert av andre.

Kripos er ikke uenig i utvalgets løsningsforslag, at det foreslåtte *Nasjonalt prioriteringsråd for deling av data* skal ha en rådgivende rolle. Det fremstår imidlertid klart for Kripos at de sikkerhetsutfordringer mandatet peker på ikke løses ved utvalgets forslag alene. Kripos vil derfor oppfordre departementet til å vurdere dette spørsmålet videre, også i relasjon til andre trusler enn nasjonale sikkerhetsinteresser som sådan.

Forholdet mellom personopplysningsloven og datadelingsloven

I utvalgets punkt 17 gjennomgås forholdet mellom personopplysningsloven, herunder personvernforordningen, og datadelingsloven. Utvalget konkluderer etter en gjennomgang av Prop. 158 L (2020-2021) med at:

spørsmål om hvorvidt data som inneholder personopplysninger kan deles etter datadelingsloven fortsatt er et spørsmål som reguleres av offentleglova, mens viderebehandling av data som inneholder personopplysninger er et spørsmål som reguleres av personvernforordningen.¹

Kripos anser drøftelsene i nevnte proposisjon, og dermed utvalgets konklusjon, som dekkende for de tilfeller hvor saksdokumenter o.l. offentliggjøres som følge av et krav utenfra, jf. offentleglova § 2 flg. Vi er mer usikre på rettstilstanden hvor forvaltningsorganet selv velger å publisere opplysninger som i og for seg er offentlige etter offentleglova, men som ingen (enda) har fremsatt krav om å få utlevert.

Vil organet måtte peke på et behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen artikkel 6 i slike tilfeller, eller er det tilstrekkelig å peke på det generelle prinsippet om offentlighet for forvaltningens dokumenter etter offentleglova, jf. § 2? Kripos ser det som viktig å få avklart dette spørsmålet, særlig i relasjon til et foreslått regelverk som i større grad enn hva som er tilfellet i dag oppfordrer til aktiv publisering.

Oslopiloten – eksempel på plikt til å tilgjengeliggjøre

Prosjektet med Oslo politidistrikt og NTB om deling av opplysninger til pressen, kalt Oslopiloten, fremheves i utredningens kapittel 14.8 *Vurdering av plikt til tilgjengeliggjøring av data ovenfor enkelte grupper*.

Kripos bemerker at tilgjengeliggjøring i dette prosjektet ikke baserer seg på en lovfestet *plikt* for politiet til å tilgjengeliggjøre opplysninger om straffesaker. Opplysningene som deles i piloten er omfattet av taushetsplikt i tråd med politiregisterloven § 23 første ledd.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at politiet kan utlevere opplysninger til pressen dersom behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at individualiserende kjennetegn

¹ NOU 2024:14 avsnitt 17.4.1 side 219

utelates på annen måte, jf. politiregisterloven § 24 nr. 2, eller når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, jf. nr. 3. Om vilkårene er oppfylt må vurderes konkret i den enkelte sak.

Politiet deler opplysninger med pressen utelukkende for at pressen kan utføre sitt arbeid. Politiet *utleverer* på bakgrunn av disse opplysninger til pressen i tråd med politiregisterloven § 24. Det foreligger så langt Kripos er kjent med ingen *plikt* for politiet å utlevere de opplysninger som er utlevert NTB i tilknytning til piloten.

Bemerkninger til de enkelte lovforslag

Overordnede bemerkninger om definisjoner

Overordnet bemerkes at det er viktig med felles definisjoner på grunnleggende begrep i lovverket. Det foreligger eksempler der ulik forståelse av definisjoner hindrer datadeling mellom og fra offentlige etater. Det er derfor sentralt at definisjonene er harmonisert også på tvers av sektorspesifikke regelverk, i tillegg til i forslaget om datadelingslov.

Forslag til § 3 "ulovlig bruk"

Forslaget til datadelingsloven § 3 angir når og til hvilke formål data kan benyttes. Retten til viderebruk skal kun gjelde dersom ikke retten til en tredjepart eller annen lovgivning er til hinder for det.

Som eksempel der annen lovgivning er til hinder for viderebruk, fremhever utvalget bruk av data som er forbudt i straffeloven.

Det kan også tenkes at data blir benyttet til lovlig, men uønsket bruk. For eksempel det å benytte offentlige data til å spisse reklame mot spesifikke personer eller grupper. Bruken og konsekvensene databruken vil ikke rammes av noen forbud, men bruken er ikke ønskelig å understøtte med offentlig tilgjengelig data. Dette scenarioet er heller ikke vurdert i utredningen, men er drøftet i juridisk litteratur².

Forslag til § 4 bokstav a) "data"

For å definere "data" legger utvalget til grunn data-direktivets definisjon i artikkel 2 nr. 1. Utvalget har valgt å forenkle den engelske definisjonen, uten at det er ment å endre meningsinnholdet.

I data-direktivets definisjon av "data" er definisjonen, i tillegg til hva som er tatt inn i den norske definisjonen, supplert med "any compilation of such acts, facts or information, including in the form of sound, visual or audiovisual recording".

Kripos mener definisjonen i data-direktivet er mer presis enn i lovforslaget. Data-direktivets definisjon gir den som skal bruke regelverket mer veiledning på hvordan begrepet skal forstås. Det kan være argumenter for å forenkle en definisjon for å gjøre den lettere tilgjengelig. Forenkling bør imidlertid ikke gå på bekostning av presisjon og hensynet til enhetlig forståelse på tvers av organer og sektorer.

² For eksempel Jarbekk, Eva I. E. og Hallén-Hasaas, Terese, Innsyn i personopplysninger lagret i det offentliges databaser: Hvor bør skjæringspunktet gå mellom personvern og offentlighet?, Lovdata 2012

Forslag til § 4 bokstav c) "dynamiske data"

For å definere "dynamiske data" har utvalget lagt til grunn data-direktivets definisjon i artikkel 2 nr. 8. Utvalget har valgt å forenkle den engelske definisjonen, uten at det er ment å endre meningsinnholdet.

I data-direktivets definisjon av "dynamiske data" er oppdateringen av data særlig ("in particular") knyttet til dataenes svingninger (volatility) og raske foreldelse (rapid obsolescence). I utvalgets definisjon av "dynamisk data" har utvalget valgt å knytte oppdateringen av data til "aktualitet". Definisjonen må, etter en ren ordlydstolkning, forstås slik at data kun ansees dynamiske der data oppdateres for å være *aktuelle*.

Kripos mener ordlyden i forslaget er for snever og vil kunne bidra til ulike tolkninger av ulike instanser. Som nevnt over er uklarheter i definisjoner allerede i dag et hinder for deling av data i det offentlige. For å unngå slike uklarheter bør det tas sikte på å legge definisjonen tettere opp mot den opprinnelige definisjonen i data-direktivets artikkel 2 nr. 8.

Økonomiske og administrative forhold

Slik Kripos vurderer forslaget vil de vesentligste økonomiske og administrative forhold i første rekke angå Politiets IT-enhet (PIT). Vi er kjent med at PIT har egne merknader til høringen.

Med hilsen

Kristin Ottesen Kvigne

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:

Jarle Langeland
seniorrådgiver